ARREST VAN HET HOF
VAN 14 DECEMBER 1978 [1]

N. G. J. Schouten BV
tegen Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten
(verzoek om een prejudiciële beslissing, ingediend door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven)

Zaak 35/78

Samenvatting

1. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Monetaire compenserende bedragen — Vaststelling — Voorwaarde — Wijziging van het verschil tussen de wisselkoersen — In aanmerking te nemen wisselkoers — Representatieve koersen — Beoordelingsvrijheid van de Commissie*
   (Verordening nr. 974/71 van de Raad, art. 2, lid 1 en art. 3)

2. *Landbouw — Gemeenschappelijke ordening der markten — Granen — Comité van beheer — Procedure — Advies van het comité — Ontbreken — Door de Commissie vastgestelde maatregelen — Mededeling aan de Raad niet verplicht*
   (Verordening nr. 2727/75 van de Raad, art. 26)

1. Artikel 3 van verordening nr. 974/71 van de Raad kan aldus worden uitgelegd, dat de ter vaststelling van het bedoelde verschil in aanmerking genomen wisselkoersen aan de hand van economisch gerechtvaardigde criteria moeten worden beoordeeld en dat het de Commissie derhalve geoorloofd is geen rekening te houden met koersen welke zij niet representatief acht. Zij overschrijdt, aldus handelend, derhalve niet de beoordelingsmarge welke haar bij de vaststelling van de compenserende bedragen toekomt.

2. Volgens het bepaalde in artikel 26 van verordening nr. 2727/75 moeten slechts in het geval dat de Commissie maatregelen vaststelt die niet in overeenstemming zijn met het door het comité van beheer uitgebrachte advies, deze maatregelen ter kennis van de Raad worden gebracht. Het ontbreken van een advies van het comité tast derhalve geenszins de geldigheid van de door de Commissie vastgestelde maatregelen aan.

In de zaak 35/78

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 EEG-Verdrag van het College van Beroep voor het Bedrijfsleven, in het aldaar aanhangig geding tussen

1 — Procestaal: Nederlands.

N. G. J. SCHOUTEN BV, te Gießen,

en

HOOFDPRODUKTSCHAP VOOR AKKERBOUWPRODUKTEN,

om een prejudiciële beslissing inzake de geldigheid van verordening (EEG) nr. 1356/76 van de Commissie, van 11 juni 1976, inzake de monetaire compenserende bedragen en de differentiële bedragen die moeten worden toegepast op grond van de ontwikkeling van het Ierse pond en het Engelse pond (PB, L 153 van 1976, blz. 39),

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, J. Mertens de Wilmars en A. J. Mackenzie Stuart, kamerpresidenten, A. M. Donner, P. Pescatore, M. Sørensen, A. O'Keeffe, G. Bosco en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: H. Mayras
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het processverloop en de krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut ingediende schriftelijke opmerkingen kunnen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en de schriftelijke behandeling

Verordening nr. 974/71 van de Raad van 12 mei 1971, betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de landbouwsector (PB L 106 van 1971, blz. 1), zoals gewijzigd bij verordening nr. 1112/73 van de Raad, van 30 april 1973 (PB L 114 van 1973, blz. 4) bepaalt in artikel 2, lid 1, het volgende:
„Voor de produkten waarvoor in interventiemaatregelen is voorzien, zijn de compenserende bedragen gelijk aan de bedragen die worden verkregen door op de prijzen het volgende toe te passen:

a) voor wat de Lid-Staten betreft waarvan de munteenheid onderling wordt gehandhaafd binnen een maximummarge op een bepaald moment van 2,25 %, een percentage dat het verschil weergeeft tussen:

   — de omrekeningskoers die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt gebruikt, en

   — de uit de spilkoers voortvloeiende omrekeningskoers;

b) voor wat de andere dan de sub a) bedoelde Lid-Staten betreft, het gemiddelde van de percentages die het verschil weergeven tussen:

   — de verhouding tussen de omrekeningskoers die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de munteenheid van de betrokken Lid-Staat wordt gebruikt, en de officiële pariteit, of ingeval deze pariteit niet wordt aangehouden, de spilkoers, van elk der munteenheden van de sub a) bedoelde Lid-Staten, en

   — de contante wisselkoers voor de munteenheid van de betrokken Lid-Staat ten opzichte van elk der munteenheden der sub a) bedoelde Lid-Staten, welke koers wordt geconstateerd gedurende een nader te bepalen periode".

Artikel 3 van verordening nr. 974/71 luidt als volgt:

„Wanneer het in artikel 2, lid 2, bedoelde verschil een punt of meer afwijkt van het bij de vorige vaststelling aangehouden percentage, worden de compenserende bedragen aan de hand van de verandering van het verschil door de Commissie gewijzigd".

Ter uitvoering van verordening nr. 974/71, bepaalt verordening nr. 1380/75 van de Commissie van 29 mei 1975 (PB L 139 van 1975, blz. 37) in artikel 2 het volgende:

„De in artikel 1, lid 1 bis, tweede alinea, in artikel 2, lid 1, sub b, tweede streepje, en in artikel 2 bis van verordening (EEG) nr. 974/71 bedoelde periode strekt zich uit van woensdag van de ene week tot en met dinsdag van de daarop volgende week".

Artikel 3 van verordening nr. 1380/75 bepaalt het volgende:

„De contante wisselkoersen ten opzichte van elk van de munteenheden van de Lid-Staten waartussen een maximummarge op een bepaald moment van 2,25 % contant wordt gehandhaafd, zijn:

...

c) voor het Ierse en voor het Engelse pond: de elke werkdag om 12 uur op de wisselmarkten van de twee betrokken Lid-Staten geconstateerde gemiddelde koersen".

Gedurende de periode van 2 tot en met 8 juni 1976 is in het Engelse en Ierse pond gespeculeerd. De Commissie meende dat de gedurende de betrokken periode vastgestelde wisselkoersen daarom niet als representatief konden worden beschouwd. Aangezien bovendien de wisselkoersen zich daarna zodanig hebben hersteld dat de in genoemde periode geregistreerde marge werd weggewerkt, leek het de Commissie dienstig geen rekening te houden met hun voorafgaande ontwikkeling en de hoogte van de tot dan toe vastgestelde monetaire compenserende bedragen niet te wijzigen.

De Commissie stelde derhalve verordening nr. 1356/76 vast, waarvan artikel 1 luidt als volgt:

„In afwijking van het bepaalde in artikel 3 van verordening (EEG) nr. 2300/73 en in artikel 2 van verordening (EEG) nr. 1380/75 blijven de met ingang van 7 juni 1976 geldende elementen voor de berekening van de differentiële bedragen en op grond van de ontwikkeling van het Ierse pond en het Engelse pond, vastgestelde monetaire compenserende bedragen ook van toepassing voor de periode die begint op 14 juni 1976".

Het ontwerp van verordening nr. 1356/76 waarover overeenkomstig artikel 6 van verordening nr. 974/71 advies was gevraagd aan de Comités van Beheer voor de betrokken landbouwprodukten, had niet de meerderheid van stemmen gekregen welke is vereist ingevolge artikel 26 van verordening nr. 2727/75 van de Raad van 29 oktober 1975 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen (PB L 281 van 1975, blz. 1).

Ingevolge verordening nr. 1356/76 heeft het Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten belanghebbenden, waaronder de firma Schouten, een exportonderneming in granen, bij circulaire van 10 juni 1976 meegedeeld dat de door het Produktschap te betalen monetaire compenserende bedragen voor het handelsverkeer met Engeland met ingang van 14 juni 1976 niet zouden worden gewijzigd op basis van het gemiddelde van de op de wisselmarkt tijdens de periode van 2 tot en met 8 juni 1976 genoteerde contante wisselkoersen, doch dat zij vooralsnog onveranderd zouden blijven.

Tegen het besluit van het Hoofdproduktschap stelde de firma Schouten beroep in bij het College van Beroep voor het Bedrijfsleven, dat bij beschikking van 10 maart 1978 besloot de procedure te schorsen en het Hof van Justitie krachtens artikel 177 EEG-Verdrag te verzoeken bij wijze van prejudiciële beslissing een uitspraak te doen inzake de volgende vragen:

1. Is het bepaalde bij de verordening (EEG) nr. 1356/76 van de Commissie strijdig met hetgeen te lezen is in de artikelen 1, 2, 2 bis, 3, 6 of 7 van verordening (EEG) nr. 974/71 van de Raad en/of met de bepalingen van verordening (EEG) nr. 1380/75 van de Commissie, dan wel met enig ander communautair verbindend voorschrift?

   Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

2. Is de in de verordening (EEG) nr. 1356/76 vervatte wijziging van de geldende regeling voor de toekenning van monetaire compenserende bedragen, op zichzelf,

   dan wel wegens het abrupte karakter,

   dan wel wegens de omstandigheid dat die wijziging uitsluitend betrekking had op het Ierse pond en het Engelse pond,

   strijdig met het aan het Verdrag ten grondslag liggende beginsel van de rechtszekerheid ofwel met het eveneens aan het Verdrag ten grondslag liggende beginsel van de rechtsgelijkheid?

   Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

3. Moet worden gezegd, dat de Commissie bij het vaststellen van verordening (EEG) nr. 1356/76 met willekeur heeft gehandeld of althans het bedrijfsleven aan willekeurige beslissingen heeft blootgesteld, en daardoor misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid?

   Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

4. Brengt een juiste uitlegging van het bepaalde bij artikel 26 van verordening (EEG) nr. 2727/75 van de Raad mee, dat ingeval het Comité van Beheer zich over een ingediend ontwerp van een te nemen maatregel niet heeft uitgesproken met een meerderheid van 41 stemmen, de Commissie niet gehouden is de maatregel ter kennis te brengen van de Raad?

   Zo die vraag ontkennend moet worden beantwoord is verordening (EEG) nr. 1356/76, die niet aan de Raad is voorgelegd, dan bijgevolg ongeldig?

De beschikking van het College van Beroep is op 14 maart 1978 ingekomen ter griffie van het Hof.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van 's Hofs EEG-Statuut

A — Opmerkingen van de firma Schouten

Verordening (EEG) nr. 1356/76 houdt niet alleen een afwijking in van het bepaalde in verordening (EEG) nr. 1380/75, maar vooral een afwijking van het bepaalde in verordening (EEG) nr. 974/71, in het bijzonder van artikel 2, lid 1 (nader te bepalen periode) en artikel 3, voor welke afwijking geen grondslag te vinden is in verordening (EEG) nr. 974/71. Aangezien verordening (EEG) nr. 974/71 een verordening van de Raad is, mag de Commissie niet zo maar in een eigen besluit daarvan afwijken. Ook in artikel 6 van verordening (EEG) nr. 974/71 is beslist geen bevoegdheid daartoe te lezen.

In verordening (EEG) nr. 1356/76 wordt vanwege speculaties in het Engelse en Ierse pond het systeem van verordening (EEG) nr. 974/71 en verordening (EEG) nr. 1380/75 opzij gezet, terwijl verordening (EEG) nr. 974/71 juist in het leven geroepen was om de landbouwmarkt te beschermen omdat door speculatie sommige landen de fluctuatiemarges van hun wisselkoersen verruimden en de landbouwmarkt daardoor kon worden bedreigd.

Verordening nr. 1356/76 is in strijd met de rechtszekerheid. Immers door het systeem van de compenserende bedragen behoeft de graanhandel niet elk risico van speculatieve bewegingen in te dekken. Men dient trouwens voor ogen te houden dat het niet de graanhandel is die de wisselkoersen bepaalt dan wel de speculaties veroorzaakt. Deze heeft zelf op basis van het zwevingspercentage in de referentieperiode 2 tot en met 8 juni 1976 de compenserende bedragen voor de handel met het Verenigd Koninkrijk met ingang van 14 juni 1976 vastgesteld en daarmee rekening houdend zaken gedaan. In dit verband is sprake van strijd met de rechtszekerheid.

Bovendien doorkruist verordening (EEG) nr. 1356/76 alleen het systeem van de verordeningen (EEG) nrs. 974/71 en 1380/75 ten aanzien van het Engelse en Ierse pond maar niet ten aanzien van andere valuta's. De graanhandel die naar Italië of Frankrijk exporteert, wordt derhalve niet getroffen, waardoor het beginsel van de rechtsgelijkheid is geschonden.

Speculatieve bewegingen kunnen eerst achteraf worden vastgesteld, zodat, gezien het systeem van compenserende bedragen, de handel immer achteraf zal worden getroffen. Indien verordeningen als nr. 1356/76 vastgesteld zouden kunnen worden, loopt deze handel voortdurend de kans dat op een willekeurig moment aan de hand van willekeurige niet vastgestelde criteria, het systeem van de verordeningen nrs. 974/71 en 1380/75 opzij wordt gezet.

De firma Schouten is dan ook van mening dat de drie eerste prejudiciële vragen bevestigend dienen te worden beantwoord, met als consequentie dat verordening (EEG) nr. 1356/76 ongeldig is, althans buiten toepassing behoort te worden verklaard.

De firma Schouten vermoedt dat het College van Beroep voor het Bedrijfsleven zich afvraagt of niet artikel 26 van verordening (EEG) nr. 2727/75 aldus moet worden uitgelegd, dat indien het Comité van Beheer zich niet met een meerderheid van 41 stemmen voor of tegen een maatregel heeft uitgesproken, er sprake is van een negatief advies, om welke reden de Commissie alsdan gehouden is de maatregel ter kennis te brengen van de Raad. Genoemde tekst geeft volgens haar alleszins aanleiding tot deze interpretatie. Aangezien in casu geen advies is uitgebracht, had de Raad derhalve in kennis moeten worden gesteld van de betrokken maatregelen.

De firma Schouten is mitsdien van mening dat de vierde prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord en dat derhalve verordening (EEG) nr. 1356/76 ongeldig is, althans buiten toepassing dient te worden verklaard.

B — Opmerkingen van de Commissie

De materiële afwijking die in verordening nr. 1356/76 is vervat, betreft de normale berekeningsmethode van de monetaire compenserende bedragen en met name de referentieperiode gedurende welke de contante wisselkoersen zijn vastgesteld. Verordening nr. 974/71, artikel 2, lid 1, sub b, tweede streepje, bepaalt zelf niets over de methode waarop deze representatieve wisselkoersen dienen te worden vastgesteld, noch over de referentieperiode die moet worden gebruikt. Van een afwijking van deze bepalingen kan derhalve ook geen sprake zijn. In uitvoeringsverordening nr. 1380/75 zijn wel regels gesteld voor het vaststellen van die koersen. Aangezien verordening nr. 1356/76 de monetaire compenserende bedragen handhaaft die de voorafgaande week van kracht waren — berekend op grond van een daaraan voorafgaande referentieperiode —, vormt deze verordening inderdaad een afwijking van verordening nr. 1380/75. De Commissie moet echter worden geacht zowel formeel als materieel gerechtigd te zijn van verordening nr. 1380/75 af te wijken. En gezien haar opdracht de uitvoeringsbepalingen van verordening nr. 974/71 vast te stellen, is zij formeel ook bevoegd zelf en volgens dezelfde procedure af te wijken van eerder door haarzelf vastgestelde uitvoeringsvoorschriften. Maar ook op materieel vlak is de Commissie daartoe bevoegd en zelfs verplicht, ten einde de doelstellingen van verordening nr. 974/71 zoveel mogelijk te kunnen realiseren, dat wil zeggen ervoor te zorgen dat situaties van monetaire instabiliteit, waarbij de werkelijke wisselkoers afwijkt van de officiële pariteit, niet leiden tot ontwrichting van het interventiesysteem en tot verstoring van het handelsverkeer.

Verordening nr. 1356/76 moet geacht worden juist een dergelijke noodzakelijke afwijking te vormen. Het toepassen van de op de Ierse en Engelse beurzen vastgestelde wisselkoersen gedurende de periode van 7 juni tot 14 juni 1976 zou geleid hebben tot monetaire compenserende bedragen welke niet in verhouding zouden hebben gestaan met de werkelijke waarde van het Ierse en Engelse pond en zouden daardoor zelfs het prijsniveau hebben beïnvloed door af te wijken van de interventieprijzen. Trouwens in de volgende periode — en dit tot aan de maand augustus 1976 — hebben de contante wisselkoersen zich op een tamelijk hoog niveau gehandhaafd, zodat de baisse, opgetreden in de week van 2 tot 8 juni, als iets uitzonderlijks moet worden beschouwd.

De Commissie ziet dan ook geen aanleiding voor de conclusie dat verordening nr. 1356/76 ongeldig zou zijn, ook niet op grond van strijd met enig ander verbindend communautair voorschrift.

Wat het punt van schending van het opgewekte vertrouwen betreft, meent de Commissie dat het daarbij gaat om een beginsel dat weliswaar een rol kan spelen bij een vordering gebaseerd op de artikelen 178 en 215 van het Verdrag, strekkende tot verkrijging van schadevergoeding wegens een onrechtmatige daad van de Gemeenschap, doch dat het geen rol mag spelen bij de vaststelling of een bepaalde gemeenschapshandeling nietig of ongeldig is. Wat dat betreft wenst zij aan te sluiten bij hetgeen advocaat-generaal Trabucchi in zijn conclusie in zaak 47/75 (Jurispr. 1976, blz. 589-590) heeft opgemerkt: „. . . daarentegen mag worden betwijfeld of reeds het onvervuld blijven van bepaalde verwachtingen tot nietigverklaring of onrechtmatigverklaring van een besluit kan leiden."

De omstandigheid dat verordening nr. 1356/76 uitsluitend betrekking had op het Ierse pond en het Engelse pond, vormt geen argument om te concluderen tot aanwezigheid van een bepaalde rechtsongelijkheid. Het feit dat alleen in deze twee valuta's werd gespeculeerd, heeft ertoe geleid dat deze verordening juist tot deze twee valuta's beperkt bleef. Daarentegen zou dezelfde behandeling van andere valuta's dan het Engelse en Ierse

pond, waarvoor de toestand objectief verschillend was, juist hebben geleid tot een verschil in de behandeling.

De Commissie heeft geenszins willekeurig gehandeld bij het vaststellen van verordening nr. 1356/76. Deze gemeenschapsmaatregel getuigt eerder van een nauwgezet en behoedzaam beleid van een wetgever die zorgvuldig reageert op bijzondere situaties en in staat is om in zulke gevallen de algemene regels voor de uitvoering van het beleid ten dele terzijde te zetten. Op een bijzondere situatie heeft de communautaire wetgever adequaat en precies gereageerd.

Voor het geval het Comité van Beheer zich niet met een meerderheid van 41 stemmen uitspreekt, dient geconcludeerd te worden dat er ook geen advies tot stand is gekomen. Er bestaat derhalve geen advies van het Comité dat afwijkt van de door de Commissie vastgestelde maatregel; en derhalve bestaat in deze omstandigheid ook geen verplichting de maatregel ter kennis te brengen van de Raad. De omstandigheid dat verordening nr. 1356/76 niet aan de Raad is voorgelegd kan, gezien het ontbreken van een negatief advies van het Comité van Beheer, geen reden vormen om te concluderen tot de ongeldigheid van de verordening.

De Commissie stelt voor op de vragen van het College van Beroep te antwoorden dat bij onderzoek van deze vragen niet is gebleken van elementen die tot de conclusie kunnen leiden dat verordening nr. 1356/76 ongeldig is.

Overwegende dat de firma Schouten, ten deze vertegenwoordigd door H. H. Kronenberg, advocaat te Rotterdam, en de Commissie der Europese Gemeenschappen, ten deze vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, P. Gilsdorf, als gemachtigde, ter terechtzitting van 12 oktober 1978 mondelinge opmerkingen hebben gemaakt;

dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 14 november 1978 conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

1 Overwegende dat het College van Beroep voor het Bedrijfsleven bij beschikking van 10 maart 1978, ingekomen ten Hove op 14 maart 1978, krachtens artikel 177 EEG-Verdrag enige vragen heeft gesteld betreffende de geldigheid van verordening (EEG) nr. 1356/76 van de Commissie van 11 juni 1976 inzake de monetaire compenserende bedragen en de differentiële bedragen die moeten worden toegepast op grond van de ontwikkeling van het Ierse pond en het Engelse pond (PB L 153 van 1976, blz. 39);

2 dat deze vragen zijn gerezen in het kader van een beroep dat een Nederlandse exporteur, verzoeker in het hoofdgeding (hierna te noemen „verzoeker"), heeft ingesteld tegen het op 10 juni 1976 bij circulaire meegedeelde besluit van het Hoofdproduktschap voor Akkerbouwprodukten, verweerder in het hoofdgeding (hierna te noemen „verweerder"), volgens hetwelk de door verweerder bij handelstransacties met Engeland uit te keren monetaire compenserende bedragen per 14 juni 1976 niet zouden worden gewijzigd op

basis van het gemiddelde van de op de wisselmarkt tijdens de periode van 2 tot 8 juni 1976 genoteerde contante wisselkoersen, doch vooralsnog onveranderd zouden blijven;

3 Overwegende dat verordening nr. 974/71 van de Raad van 12 mei 1971 betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de landbouwsector (PB L 106 van 1971, blz. 1), zoals gewijzigd bij latere verordeningen, met name verordeningen nr. 2746/72 van de Raad van 19 december 1972 (PB L 291 van 1972, blz. 148), verordening nr. 509/73 van de Raad van 22 februari 1973 (PB L 50 van 1973, blz. 1) en verordening nr. 1112/73 van de Raad van 30 april 1973 (PB L 114 van 1973, blz. 4), in artikel 1, lid 1, het volgende bepaalt:

„Indien een Lid-Staat toestaat dat de wisselkoers van zijn munteenheid voor handelstransacties de fluctuatiegrens toegelaten bij de op 12 mei 1971 geldende internationale regeling in bovenwaartse of benedenwaartse richting overschrijdt, worden in het handelsverkeer met de Lid-Staten en met derde landen voor de in lid 2 bedoelde produkten compenserende bedragen

a) door de Lid-Staat waarvan de munteenheid onder overschrijding van de fluctuatiegrens in waarde is gestegen, bij invoer geheven in bij uitvoer toegekend,

b) door de Lid-Staat waarvan de munteenheid onder overschrijding van de fluctuatiegrens in waarde is gedaald, bij uitvoer geheven en bij invoer toegekend";

4 dat tot de in lid 2 van dit artikel bedoelde produkten de produkten behoren waarvoor, in het kader van de gemeenschappelijke ordening der markten in de sector landbouw, interventiemaatregelen zijn voorzien;

5 dat in artikel 2, lid 1, het volgende wordt bepaald:

„Voor de produkten waarvoor in interventiemaatregelen is voorzien, zijn de compenserende bedragen gelijk aan de bedragen die worden verkregen door op de prijzen het volgende toe te passen:

a) voor wat de Lid-Staten betreft waarvan de munteenheid onderling wordt gehandhaafd binnen een maximummarge op een bepaald moment van 2,25 %, een percentage dat het verschil weergeeft tussen:

— de omrekeningskoers die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid wordt gebruikt, en

— de uit de spilkoers voortvloeiende omrekeningskoers;

b) voor wat de andere dan de sub a) bedoelde Lid-Staten betreft, het gemiddelde van de percentages die het verschil weergeven tussen:

— de verhouding tussen de omrekeningskoers die in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid voor de munteenheid van de betrokken Lid-Staat wordt gebruikt, en de officiële pariteit, of ingeval deze pariteit niet wordt aangehouden, de spilkoers van elk der munteenheden van de sub a) bedoelde Lid-Staten, en

— de contante wisselkoers voor de munteenheid van de betrokken Lid-Staat ten opzichte van elk der munteenheden der sub a) bedoelde Lid-Staten, welke koers wordt geconstateerd gedurende een nader te bepalen periode";

6 dat artikel 3 van verordening nr. 974/71 luidt als volgt:

„Wanneer het in artikel 2, lid 1, bedoelde verschil één punt of meer afwijkt van het bij de vorige vaststelling aangehouden percentage, worden de compenserende bedragen aan de hand van de verandering van het verschil door de Commissie gewijzigd";

7 dat ter uitvoering van verordening nr. 974/71 in artikel 2 van verordening nr. 1380/75 van de Commissie van 29 mei 1975 (PB L 139 van 1975, blz. 37) wordt bepaald dat de in artikel 2, lid 1, sub b, tweede streepje, van verordening nr. 974/71 bedoelde referentieperiode zich uitstrekt van woensdag van de ene week tot en met dinsdag van de daaropvolgende week;

8 dat artikel 3 van verordening nr. 1380/75 luidt als volgt:

„De contante wisselkoersen ten opzichte van elk van de munteenheden van de Lid-Staten waartussen een maximummarge op een bepaald moment van 2,25 % contant wordt gehandhaafd, zijn:

. . .

c) voor het Ierse en voor het Engelse pond: de elke werkdag om twaalf uur op de wisselmarkten van de twee betrokken Lid-Staten geconstateerde gemiddelde koersen";

9 Overwegende dat gedurende de periode van 2 tot en met 8 juni 1976 in het Engelse en Ierse pond is gespeculeerd, zodat het verschil voor deze week 2,69 punten afweek van het bij de vorige vaststelling aangehouden percentage;

10 dat waar de situatie zich tegen het einde van die periode snel heeft hersteld, het de Commissie dienstig leek geen rekening te houden met de recente ontwikkeling van de twee betrokken munteenheden en de hoogte van de tot dan toe geldende monetaire compenserende bedragen niet te wijzigen;

11 dat derhalve de Commissie op 11 juni 1976 verordening nr. 1356/76 heeft vastgesteld, waarvan artikel 1 luidt als volgt:

„In afwijking van het bepaalde ... in artikel 2 van verordening (EEG) nr. 1380/75 blijven de met ingang van 7 juni 1976 geldende elementen voor de berekening van de ... op grond van de ontwikkeling van het Ierse pond en het Engelse pond vastgestelde monetaire compenserende bedragen ook van toepassing voor de periode die begint op 14 juni 1976";

12 Overwegende dat het College van Beroep voor het Bedrijfsleven, waarbij verzoeker beroep heeft ingesteld tegen verweerders besluit de monetaire compenserende bedragen per 14 juni 1976 niet te wijzigen, het Hof de navolgende prejudiciële vragen heeft voorgelegd:

1. Is het bepaalde bij verordening (EEG) nr. 1356/76 van de Commissie strijdig met hetgeen te lezen is in de artikelen 1, 2, 2 bis, 3, 6 of 7 van verordening (EEG) nr. 974/71 van de Raad en/of met de bepalingen van verordening (EEG) nr. 1380/75 van de Commissie, dan wel met enig ander communautair verbindend voorschrift?

   Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

2. Is de in verordening (EEG) nr. 1356/76 vervatte wijziging van de geldende regeling voor de toekenning van monetaire compenserende bedragen, op zichzelf,

   dan wel wegens het abrupte karakter,

   dan wel wegens de omstandigheid dat die wijziging uitsluitend betrekking had op het Ierse pond en het Engelse pond,

   strijdig met het aan het Verdrag ten grondslag liggende beginsel van de rechtszekerheid ofwel met het eveneens aan het Verdrag ten grondslag liggende beginsel van de rechtsgelijkheid?

Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

3. Moet worden gezegd, dat de Commissie bij het vaststellen van verordening (EEG) nr. 1356/76 met willekeur heeft gehandeld of althans het bedrijfsleven aan willekeurige beslissingen heeft blootgesteld, en daardoor misbruik heeft gemaakt van haar bevoegdheid?

   Zo ja, is die verordening dan ongeldig?

4. Brengt een juiste uitlegging van het bepaalde bij artikel 26 van verordening (EEG) nr. 2727/75 van de Raad mee, dat ingeval het Comité van Beheer zich over een ingediend ontwerp van een te nemen maatregel niet heeft uitgesproken met een meerderheid van 41 stemmen, de Commissie niet gehouden is de maatregel ter kennis te brengen van de Raad?

   Zo die vraag ontkennend moet worden beantwoord, is verordening (EEG) nr. 1356/76, die niet aan de Raad is voorgelegd, dan bijgevolg ongeldig?

13 Overwegende dat verzoeker graan uitvoert van Nederland naar het Verenigd Koninkrijk, waarbij de betaling in Engelse ponden plaatsvindt;

14 dat volgens verzoeker de betaling zeer vaak geschiedt kort voor de datum van invoer, tegen overlegging van de bewijsstukken;

15 dat de exporteur gedurende de in artikel 2 van verordening nr. 1380/75 van de Commissie vastgestelde referentieperiode een bedrag in pond sterling zou trachten te verkopen, gelijk aan het gedeelte van de verkoopprijs dat overeenkomt met de interventieprijs;

16 dat een geroutineerd handelaar op deze manier erin zou slagen zich in te dekken tegen een eventuele daling van de koers van het pond sterling tussen de referentieperiode en de periode van uitvoer;

17 dat verordening nr. 1356/76, door voor de periode ingaande op 14 juni 1976, geen nieuwe monetaire compenserende bedragen vast te stellen, niet alleen een afwijking zou inhouden van het bepaalde in verordening nr. 1380/75, maar vooral van het bepaalde in verordening nr. 974/71, in het bijzonder artikel 2, lid 1 (nader te bepalen periode), en artikel 3;

18 dat aangezien deze laatste een verordening van de Raad is, de Commissie hiervan niet zou mogen afwijken;

19 dat verordening nr. 1356/76 bovendien inbreuk zou maken op het beginsel van de rechtszekerheid;

20 dat volgens verzoeker de exporteurs, in vertrouwen op het stelsel van verordening nr. 974/71, in staat hadden moeten zijn zelf aan de hand van het zwevingspercentage in de referentieperiode van 2 tot 8 juni 1976 de monetaire compenserende bedragen te berekenen die vanaf 17 juni 1976 voor de handel met het Verenigd Koninkrijk hadden moeten gelden, en op basis daarvan zaken te doen;

21 dat bovendien verordening nr. 1356/76 het systeem van de verordeningen nrs. 974/71 en 1380/75 enkel doorkruist ten aanzien van het Engelse en Ierse pond, maar niet ten aanzien van andere valuta, zodat derhalve de handelaren die naar Italië of Frankrijk exporteren, niet zouden worden getroffen, zodat het beginsel van de rechtsgelijkheid zou zijn geschonden;

22 Overwegende dat voor de referentieperiode van 26 mei 1976 tot 1 juni 1976 ten aanzien van de gemiddelde koersen van het pond sterling een reëel verschil van — 22,37 percent is geregistreerd, dat wil zeggen een verschil van — 20,87 percent in de zin van artikel 2, lid 1, sub b), tweede streepje, van verordening nr. 974/71;

23 dat waar het bij de vorige vaststelling aangehouden verschil — 19,2 percent bedroeg, de Commissie daarin aanleiding heeft gevonden om bij wijzigingsverordening nr. 1312/76 van 3 juni 1976 (PB L 148 van 1976, blz. 1) de monetaire compenserende bedragen voor de periode ingaande op 7 juni 1976, vast te stellen op basis van een aangepast verschil van — 20,9 percent;

24 dat de ontwikkeling van het reële verschil in de periode van 1 juni tot 8 juni 1976 is geweest als volgt:

datum	*reëel verschil*
1 juni	— 22,98
2 juni	— 25,51
3 juni	— 25,86
4 juni	— 26,04
7 juni	— 25,76
8 juni	— 22,35

25 dat het verschil op deze laatste datum kleiner was dan op 1 juni 1976 en gedurende de dagen voorafgaande aan de vaststelling van verordening nr. 1356/76 van 11 juni 1976, nooit een omvang heeft bereikt die het verschil van 4 juni 1976 benaderde;

26 dat derhalve de Commissie in de tweede overweging van genoemde verordening kon vaststellen dat „deze wisselkoersen zich sedertdien zodanig hebben hersteld, dat het in de bovengenoemde periode geconstateerde verschil is teniet gedaan";

27 dat de Commissie het onder deze omstandigheden dienstig heeft geacht „geen rekening te houden met [de in de periode ingaande op 2 juni 1976 geregistreerde wisselkoersen] en voorlopig de voor de betrokken valuta's vastgestelde monetaire compenserende bedragen . . . niet te wijzigen";

28 Overwegende echter dat in artikel 3 van 's Raads verordening nr. 974/71 wordt bepaald dat wanneer het bedoelde verschil één punt of meer afwijkt van het bij de vorige vaststelling aangehouden percentage, de compenserende bedragen aan de hand van de verandering van het verschil door de Commissie worden gewijzigd;

29 dat het aangepaste gemiddelde verschil dat voor de referentieperiode van 2 tot 8 juni 1976 moest worden vastgesteld, — 23,59 percent bedroeg en 2,69 punten afweek van het bij de vorige vaststelling aangehouden percentage;

30 dat derhalve de Commissie, door geen nieuwe compenserende bedragen vast te stellen, van het bepaalde in genoemd artikel blijkt te zijn afgeweken, en dat moet worden onderzocht of zij hiertoe was gerechtigd;

31 Overwegende dat blijkens de considerans van verordening nr. 974/71 het stelsel der monetaire compenserende bedragen is ingevoerd om het risico van ontwrichting van het interventiesysteem en van abnormaleprijsbewegingen, welke een gevaar betekenen voor de normale conjuncturele ontwikkeling op landbouwgebied, tegen te gaan;

32 dat volgens de laatste overweging van genoemde verordening „de compenserende bedragen niet hoger dienen te zijn dan strikt noodzakelijk is om de invloed te compenseren van de monetaire maatregelen op de prijzen van de basisprodukten waarvoor is voorzien in interventiemaatregelen en slechts van toepassing dienen te zijn in die gevallen waarin deze invloed moeilijkheden zou veroorzaken";

33 dat mitsdien moet worden onderwogen of wanneer gedurende een korte periode een verschil van de wisselkoers wordt geregistreerd, doch deze zich vóór de datum waarop de compenserende bedragen aan de hand van dat verschil moeten worden vastgesteld, in die mate herstelt, dat geen gevaar meer bestaat van een bedreiging van het interventiesysteem of van abnormale prijsbewegingen, de opzet van het stelsel der compenserende bedragen meebrengt dat, niettegenstaande dit herstel, de compenserende bedragen aan de hand van het gedurende die periode geregistreerde verschil dienen te worden gewijzigd;

34 dat een dergelijke wijziging tot gevolg zou hebben dat in het handelsverkeer met het land welks munteenheid gedurende de referentieperiode enige dagen in waarde is gedaald, bij invoer in de periode waarin de nieuwe monetaire compenserende bedragen zouden gelden, compenserende bedragen worden toegekend waarvan de hoogte niet door de op de dag van invoer geldende wisselkoersen wordt gerechtvaardigd, terwijl bij uitvoer evenzeer ongerechtvaardigde monetaire compenserende bedragen zouden worden geheven;

35 dat uit de considerans van 's Raads verordening nr. 974/71 volgt dat een dergelijk resultaat in strijd zou zijn met doel en opzet van het bij deze verordening ingevoerde stelsel van compenserende bedragen;

36 dat mitsdien artikel 3 van de verordening aldus kan worden uitgelegd, dat de ter vaststelling van het bedoelde verschil in aanmerking genomen wisselkoersen aan de hand van economisch gerechtvaardigde criteria moeten worden beoordeeld en dat het de Commissie derhalve geoorloofd was geen rekening te houden met koersen welke zij niet representatief achtte;

37 dat zij, aldus handelend, derhalve niet de beoordelingsmarge welke haar bij de vaststelling van de compenserende bedragen toekomt, heeft overschreden;

38 Overwegend dat met het voorafgaande tevens antwoord is gegeven op verzoekers stelling dat de Commissie bij de vaststelling van de betrokken verordening niet heeft gehandeld overeenkomstig het bepaalde in haar verordening nr. 1380/75 waarin de referentieperiode is vastgesteld;

39 Overwegende ten aanzien van de beweerde schending van het beginsel der rechtszekerheid, dat al is een exporteur gerechtigd te trachten zich op de door verzoeker beschreven wijze tegen eventuele koersveranderingen te wapenen, niettemin moet worden opgemerkt dat, het stelsel der monetaire compenserende bedragen, gelet op zijn bovengenoemde doeleinden, niet is ingevoerd om de handelaren een wisselkoersgarantie te bieden of om hen voor elk verlies schadeloos te stellen;

40 Overwegende ten aanzien van de beweerde schending van het beginsel der rechtsgelijkheid, dat kan worden volstaan met de opmerking dat in een geval als het onderhavige, waarin wijziging der compenserende bedragen op basis van de voor een Lid-Staat geldende statistieken economisch niet gerechtvaardigd lijkt te zijn, dit beginsel zich geenszins verzet tegen toepassing op andere Lid-Staten van compenserende bedragen die economisch wel gerechtvaardigd blijken;

41 Overwegende dat in de vierde plaats wordt gevraagd of verordening nr. 1356/76 van de Commissie niet ongeldig is omdat het Comité van Beheer zich niet ten gunste van de door de Commissie vastgestelde maatregel heeft uitgesproken en de Commissie deze niet ter kennis heeft gebracht van de Raad, overeenkomstig het bepaalde in artikel 26 van verordening nr. 2727/75 van de Raad van 29 oktober 1975 (PB L 281 van 1975, blz. 1);

42 Overwegende dat in artikel 6 van verordening nr. 974/71 wordt bepaald dat de uitvoeringsbepalingen worden vastgesteld volgens de procedure van artikel 26 van verordening nr. 120/67 van de Raad, houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen, laatstelijk gewijzigd bij verordening nr. 2434/70, of, naargelang van het geval, het overeenkomstige artikel van andere verordeningen betreffende de gemeenschappelijke ordening der landbouwmarkten;

43 dat verordening nr. 120/67 is afgeschaft en vervangen door verordening nr. 2727/75, waarvan artikel 26, dat overeenstemt met artikel 26 van verordening nr. 120/67, luidt als volgt:

„1. In de gevallen waarin wordt verwezen naar de in dit artikel omschreven procedure, leidt de voorzitter deze procedure bij het Comité in, hetzij op eigen initiatief hetzij op verzoek van de vertegenwoordiger van een Lid-Staat.

2. De vertegenwoordiger van de Commissie dient een ontwerp in van de te nemen maatregelen. Het Comité brengt over deze maatregelen advies uit binnen een termijn die de voorzitter kan vaststellen naargelang van de urgentie der aan een onderzoek onderworpen vraagstukken. Het Comité spreekt zich uit met een meerderheid van 41 stemmen.

3. De Commissie stelt maatregelen vast, die onmiddellijk van toepassing zijn. Indien echter deze maatregelen niet in overeenstemming zijn met het door het Comité uitgebrachte advies, worden zij door de Commissie onverwijld ter kennis van de Raad gebracht; in dat geval kan de Commissie de toepassing van de maatregelen waartoe zij heeft besloten, tot ten hoogste een maand na deze kennisgeving uitstellen.

De Raad kan binnen een maand met gekwalificeerde meerderheid van stemmen een andersluitend besluit nemen";

44 dat blijkens de laatste overweging van verordening nr. 1356/76 het Comité van Beheer geen advies heeft uitgebracht binnen de door zijn voorzitter gestelde termijn;

45 Overwegende dat volgens het bepaalde in artikel 26 van verordening nr. 2727/75 slechts in het geval dat de Commissie maatregelen vaststelt die niet in overeenstemming zijn met het door het Comité uitgebrachte advies, deze maatregelen ter kennis van de Raad moeten worden gebracht;

46 dat derhalve het ontbreken van een advies van het Comité geenszins de geldigheid van de door de Commissie vastgestelde maatregelen aantast;

47 dat derhalve op de gestelde vragen dient te worden geantwoord dat het onderzoek van verordening nr. 1356/76 van de Commissie geen elementen aan het licht heeft gebracht, die de geldigheid ervan zouden kunnen aantasten;

Ten aanzien van de kosten

48 Overwegende dat de kosten door de Commissie van de Europese Gemeenschappen wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking kunnen komen;

49 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een aldaar gerezen incident is te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende op de door het College van Beroep voor het Bedrijfsleven bij diens beschikking van 10 maart 1978 gestelde vragen, verklaart voor recht:

Het onderzoek van verordening nr. 1356/76 van de Commissie heeft geen elementen aan het licht gebracht, die de geldigheid ervan zouden kunnen aantasten.

Kutscher Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart Donner Pescatore
Sørensen O'Keeffe Bosco Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op veertien december negentienhonderdachtenzeventig.

De Griffier

A. Van Houtte

De President

H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL H. MAYRAS VAN 14 NOVEMBER 1978 [1]

Mijnheer de President
mijne heren Rechters,

Wij zullen niet terugkomen op de feiten de aanleiding hebben gegeven tot het hoofdgeding, en die duidelijk en volledig in het rapport ter terechtzitting zijn uiteengezet.

1. Tegen de geldigheid van verordening nr. 1356/76 van de Commissie van 11 juni 1976 inzake de monetaire compenserende bedragen en de differentiële bedragen die moeten worden toegepast op grond van de ontwikkeling van het Ierse pond en het Engelse pond, heeft de firma Schouten BV, verzoekster in het hoofdgeding, een aantal grieven aangevoerd welke het College van Beroep heeft overgenomen in vier vragen die elkaar gedeeltelijk overlappen.

Volgens verzoekster is deze verordening in strijd met de basisverordening nr. 974/71 van de Raad van 12 mei 1971 betreffende bepaalde conjunctuurpolitieke maatregelen welke naar aanleiding van de tijdelijke verruiming van de fluctuatiemarges van de valuta's van sommige Lid-Staten dienen te worden genomen in de landbouwsector, zoals laatstelijk gewijzigd bij verordening nr. 557/76 van 15 maart 1976, aangezien de Commissie met name niet bevoegd was laatstgenoemde verordening vast te stellen. Wanneer, zoals in casu, het comité van beheer geen advies heeft uitgebracht, eist een juiste uitlegging van artikel 26 van verordening nr. 2727/75 van de Raad van 29 oktober 1975 houdende een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen, dat de Commissie de Raad meedeelt welke maatregel zij heeft vastgesteld, hetgeen zij in casu niet heeft gedaan.

Bovendien is verordening nr. 1356/76 volgens verzoekster in strijd met de tekst van verordening nr. 1380/75 van de Commissie van 29 mei 1975 houdende uitvoeringsbepalingen betreffende de monetaire compenserende bedragen.

En ten slotte is de verordening volgens verzoekster ook in strijd met twee grondbeginselen van het Verdrag, namelijk het beginsel van de rechtszekerheid (wegens de plotselinge vaststelling ervan) en het beginsel van de rechtsgelijkheid (aange-

1 — Vertaald uit het Frans.